

Testamentin laatiminen

Syksy 2025

Jussi-Pekka Hanhela
Lakitoimisto JPH Oy

Kurssin sisältö

Etukäteinen perintösuunnittelu

I Lakimääräinen perimys

II Testamentti

III Testamentin laatiminen

Kuoleman jälkeinen perintösuunnittelu

I Perinnöstä luopuminen

II Testamentista luopuminen

III Perintö- vai testamenttisaanto

| Lakimääräinen perimys

Parenteeliperiaate

1. parenteeli = rintaperilliset

- Biologiset lapset ja adoptiolapset
- Avoin parenteeli (päättymätön sijaantulo-oikeus)

2. parenteeli = perittävän vanhemmat ja heidän rintaperillisensä

- Vanhemman ollessa kuollut sijaantulijoina perittävän sisarukset
- Avoin parenteeli (päättymätön sijaantulo-oikeus)

3. parenteeli = perittävän isovanhemmat sekä perittävän tädit ja sedät

- Isovanhemman ollessa kuollut sijaantulijoina tämän lapset
- Serkut eivät peri → jäämistö valtiolle

Leski 1. ja 2. parenteelin välissä

- Jos perittäväällä ei ole rintaperillisiä, aviopuoliso perii.
- Kuolleen puolison toissijaisten perillisten (2. parenteeli) oikeus perintöön lykkääntyy lesken kuolemaan.
- Toissijaiset perilliset ovat siten lesken kuolinpesän osakkaita.
- Toissijaisten perillisten piiri määräytyy lesken kuollessa.
- Eläessään leskellä on oikeus määrätä perimästään omaisuudesta, mutta ei voi määrätä siitä testamentilla.

Esimerkki

- P kuoli 6.7.2020. Hänellä ei ole rp:ä eikä hän ollut kuollessaan naimisissa. Hänen vanhempansa A ja B ovat kuolleet. P:llä on ”täyssisar” C ja ”sisarpuoli” D isän A aiemmasta avioliitosta. P:n jäämistöomaisuus on 400 000 €. P ei ole tehnyt testamenttia.
- Jäämistön jakaminen:
  - Jos vanhemmat A ja B olisivat eläneet, kumpikin olisi saanut puolet P:n jäämistöstä (molemmille 200 000 €). Koska he ovat kuolleet, jäämistö jaetaan C:n ja D:n kesken.
  - A:n osuus jaetaan puoliksi C:lle ja D:lle → C saa 100 000 € ja D 100 000 €.
  - B:n osuus menee kokonaan C:lle, koska D ei ole sukua B:lle.
  - C saa yhteensä 300 000 € ja D 100 000 €

II Testamentti

- 1 Testamentin muoto
- 2 Testamenttia rajoittavia oikeuksia
  - 2.1 Avio-oikeus
  - 2.2 Lesken vähimmäissuoja
  - 2.3 Lakiosaoikeus
- 3 Testamentin tulkinta
- 4 Testamentin selvitysprosessi

1 Testamentin muoto

- Varsinaiset muotomääräykset
  - Testamentti tulee tehdä kirjallisesti.
  - Kahden esteettömän todistajan on yhtä aikaa läsnä ollessa todistettava testamentti nimikirjoituksillaan sen jälkeen, kun testamentintekijä on allekirjoittanut testamentin tai tunnustanut siinä olevan allekirjoituksensa.
  - Todistajien tulee tietää, että asiakirja on testamentti.

1 Testamentin muoto

- Ohjeelliset muotomääräykset
  - Päiväys
  - Todistajien ammatit ja asuinpaikat, todistamisen paikka ja aika.
  - Todistajien mahdolliset maininnat testamentin pätevyyteen vaikuttavista seikoista, esim. testamentintekijän vapaa tahto ja asian ymmärryskyky.

Todistajien esteellisyyssperusteet

- Avioliitto ja rekisteröity parisuhde: puoliso ja parisuhdekumppani.
- Etenevä tai takeneva sukulaisuus: lapset, lapsenlapset, vanhemmat, isovanhemmat, jne. (Ketjussa mukana adoptiovanhemmat ja –lapset.)
- Sivusukulaisuus: sisarukset sekä veli- ja sisarpuolet puolisoineen.
- Etenevä tai takeneva lankous: vanhempien, isovanhempien, jne. uudet puoliset; lasten, lastenlasten, jne. puoliset; puolison lapset, vanhemmat ja sisarukset; puolison sisarusten aviopuolisot.
- Oleminen testamentin edunsaajana tai edunsaajan puolisona.
- Oleminen jossakin yllä mainitussa suhteessa edunsaajaan.
- Sieluntoiminnan häiriö ja alle 15 vuoden ikä.

2 Testamenttia rajoittavia oikeuksia

- 2.1 Avio-oikeus
- 2.2 Lesken vähimmäissuoja
- 2.3 Lakiosaoikeus

2.1 Avio-oikeus

- Testamentti toteutetaan osituksessa perittäväälle täsmentyvästä osuudesta, joten lesken tasinkoetuoikeuden käyttö vaikuttaa omaisuuden määrään.
  - Jos ensin kuolleella puolisoilla on vähemmän omaisuutta kuin leskellä ja leski vetoaa tasinkoprivilegiin, voidaan testamentti toteuttaa ”ainoastaan” perittävästä omistamasta omaisuudesta. Jos leski ei vetoa tasinkoprivilegiin, tulee myös tasinkona maksettu omaisuus perittävästä osuuteen.
- Jos ensin kuollut on varakkaampi ja leski ottaa tasingon vastaan, jää testamentin toteuttamiseen vähemmän omaisuutta kuin perittävä omisti.

2.2 Lesken vähimmäissuoja

- Leski saa halutessaan pitää hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon, ellei hänen omaisuuteensa kuulu tällaista suunnilleen samantasoista asuntoa (käyttömukavuus, sijainti, koko).
- Tavanomainen koti-irtaimisto kuuluu myös vähimmäissuojan piiriin.
- Testamentilla ei voi murtaa lesken vähimmäissuojaa.

4.3 Lakiosaoikeus

- Lakiosasuojan piiriin kuuluvat kaikki 1. parenteelin perilliset.
- Lakiosa on puolet lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaisesta perintöosan arvosta.
- Lesken vähimmäissuoja on vahvempi kuin perillisen lakiosaoikeus → oikeus pitää jäämistöön kuuluva asunto ja asuinirtaimisto hallinnassaan.

2.3 Lakiosaoikeus

- Rp:n oikeus lakiosaan tarkoittaa etenkin:
  - P:n tekemästä testamentista huolimatta rp on oikeutettu saamaan lakiosaa vastaavan arvomäärän omaisuutta.
  - Perillisellä on oikeus vaatia tiettyjen P:n eläessään tekemien vastikkeettomien luovutusten huomioon ottamista jäämistöä jaettaessa.
    - Ennakkoperintö, suosiolahja, testamenttiin rinnastuva lahja ja ylisuuret henkivakuutusmaksut.

3 Testamentin tulkinta

- Subjektiiivinen tulkinta
  - Testamentin laatimisajankohdan mukaisen testamentintekijän tahdonsisällön selvittäminen.
- Lähtökohtana testamentin teksti – sanamuoto.
- Testamentin pääajatuksen löytäminen.
- Nojatuoliperiaate.
- Tulee huomioida se, että testamentti saattaa olla osa laajempaa kokonaisuutta.

4 Testamentin selvitysprosessi

- Testamentin pätevyyden selvittäminen.
- Testamentin tiedoksianto.
  - Jos saaja haluaa vedota testamenttiin, on se annettava todisteellisesti tiedoksi perillisille 10 vuoden kuluessa testaattorin kuolemasta.
- Perillisen moiteoikeus.
  - Perillisellä on mahdollisuus 6 kk ajan tiedoksisaannista nostaa moitekanne testamentin edunsaajaa vastaan.

4 Testamentin selvitysprosessi

- Moiteperusteet:
  - 1) muotovirhe
  - 2) testamentintekokelpoisuuden puute vajaavaltaisuuden vuoksi
  - 3) tahtovirhe
    - a) virhe tahdonmuodostuksessa (pakottaminen, taivuttelu, jne.)
    - b) testamentintekokelpoisuuden puute (mielisairaus, dementia, jne.)
- Perillinen voi myös hyväksyä testamentin, jolloin hän menettää moiteoikeutensa.

III

Testamentin laatiminen

- 1 Täysi omistusoikeustestamentti
- 2 Rajoitettu omistusoikeustestamentti
- 3 Omistusoikeuteen liittyvä perintöverotus
- 4 Käyttöoikeustestamentti

1 Täysi omistusoikeustestamentti

- Rajoittamaton määräämisvalta testamentattuun omaisuuteen.
  - Omaisuuden vastikkeellinen ja vastikkeeton luovutusoikeus.
  - Oikeus testamentata omaisuus kenelle haluaa.
  - Oikeus käyttää luoton vakuutena.
  - Oikeus käyttää vapaasti ja saada itselle tuotto.
- Keskinäinen omistusoikeustestamentti
  - Ei toissijaismääräystä → eloon jäänyt saa omaisuuteen yllä mainitut oikeudet.

2 Rajoitettu omistusoikeustestamentti

- Esim. puolisoitten keskinäinen testamentti, jossa toissijaismääräys.
  - Teuvon minulta saama omaisuus ja sen sijaan tullut omaisuus tulee jakaa tasaosin rintaperillisilleni Markulle ja Maijalle Teuvon kuoltua.
- Teuvo (ensisaaja) ei saa testamentata kyseistä omaisuutta.
- Teuvon saama omaisuus on ulosmitattavissa hänen veloistaan.

3 Omistusoikeuteen liittyvä perintöverotus

- Perintö- ja lahjaverolain 2 luvun 9.1 §: ”Perintöveron perusteeksi pannaan se käypä arvo, mikä omaisuudella oli verovelvollisuuden alkaessa. Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa.”
- Samassa pykälässä todetaan, että kyse on nettovarallisuuden verottamisesta. Perinnön ja lahjan verotus tapahtuu velkojen ja velvoitteiden vähentämisen jälkeen tapahtuvan varallisuuden perusteella.
- Kaksi veroluokkaa
  - I Aviopuoliso, ylenevä ja aleneva polvi, aviopuolison aleneva polvi sekä kihlakumppani tai avopuoliso avustuksen määrään asti.
    - Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluviksi luetaan myös avioliitonomaisissa olosuhteissa verovuonna yhteisessä taloudessa avioliittoa solmimatta jatkuvasti eläneisiin henkilöihin, jotka ovat aikaisemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi.
  - II Muut sukulaiset ja vieraat

Perintövero taulukot

1. veroluokka			2. veroluokka		
Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti yli menevästä osasta	Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti yli menevästä osasta
20 000– 40 000	100	7	20 000– 40 000	100	19
40 000– 60 000	1 500	10	40 000– 60 000	3 900	25
60 000– 200 000	3 500	13	60 000– 200 000	8 900	29
200 000– 1 000 000	21 700	16	200 000– 1 000 000	49 500	31
1 000 000–	149 700	19	1 000 000	297 500	33

Vähennykset perintöosuudesta

- Puolisovähennys = 90 000 euroa
- Perinnönjättäjän alenevassa polvessa lähin/lähimmät alle 18-vuotiaat perilliset = 60 000 euroa

4 Käyttöoikeustestamentti

- Käyttöoikeus voidaan kohdistaa koko jäämistöön, tiettyyn jäämistöön kuuluvaan esineeseen tai esineen osaan. Myös murto-osaan jäämistöstä, kun oikeuden kohde on yksilöity.
- Ensisaajan aseman turvaaminen ja samalla omaisuuden hävittämisen estäminen.
- Käyttöoikeudenhaltijan käyttövapaus on suojattu myös kohdeomaisuuden omistajaa vastaan.
- Suoja sekä käyttöoikeudenhaltijan että omistajan velkojia vastaan.

4 Käyttöoikeustestamentti

- Käyttö- tai tuotto-oikeuden saanto ei ole perintöveron alainen saanto oikeudenhaltijalle (PerVL 2.2 §).
- Omistusoikeuden saajaa perintöverotetaan, mutta omaisuutta rasittavan käyttöoikeuden arvo vähennetään perintöosuuden arvosta.
- Velvoitteen arvo lasketaan kertomalla vastaavan oikeuden tuottama keskimääräinen vuositulo pääomituskerroimella, joka löytyy PerVL 10.2 §:sta.

Kuoleman jälkeinen perintösuunnittelu

I Perinnöstä ja testamentista
luopuminen

II Perinnöstä luopuminen

III Testamentista luopuminen

IV Perintö- vai testamenttisaanto

I Perinnöstä ja testamentista luopuminen

- Jäämistöomaisuuden siirtäminen yhden tai useamman sukupolven yli verotta.
- Jäämistöomaisuuden hajauttaminen veroprogression alentamiseksi.
- Perintöverotuksessa verovapaan alarajan 20 000 € ”monistaminen”.

II Perinnöstä luopuminen

- Tehokkaan perinnöstä luopumisen tulee tapahtua
  - vastikkeetta ja koko perinnöstä
  - ehdoitta
  - sijaantulijoita määräämättä (tai vain lakimääräiset sijaantulijat määräten) ja
  - riittävän ajoissa (aikaa luopua, muun näytön puuttuessa, enintään noin pari vuotta kuolemasta).

III Testamentista luopuminen

- Testamentista luopuminen on perintöverotuksessa tehokasta samoin edellytyksin kuin perinnöstä luopuminen kuitenkin niin, että on mahdollista luopua myös osittain.
  - Voi tyytyä hallintaoikeuteen koko omaisuuden osalta.
  - Voi ottaa osan omaisuudesta hallintaoikeudella ja osan omistusoikeudella.

III Testamentista luopuminen

- Voi ottaa osan omaisuudesta hallintaoikeudella ja luopua loppuomaisuudesta kokonaan.
- Voi ottaa osan hallintaoikeudella, osan omistusoikeudella ja luopua osasta kokonaan. (Esim. hallintaoikeudella $\frac{1}{5}$, omistusoikeudella $\frac{2}{5}$ ja luopua kokonaan $\frac{2}{5}$.)
- Lesken puoliso vähennyksen 90 000 € (+ 20 000 €) hyödyntäminen
→ leski ottaa tuon määrän omistusoikeuksin.

IV Perintö- vai testamenttisaanto

- KHO 3.2.2009 T 256:
  - A oli äitinsä ainoa lakimääräinen perillinen. Äidin tekemän testamentin mukaan A sai omistusoikeuden kaikkeen omaisuuteen ja A:n aviopuolison avio-oikeus suljettiin kyseisestä omaisuudesta pois. Testamentti ei vaikuttanut A:n asemaan perillisenä, joten A:n perintöverotuksessa ei voitu katsoa hänen vastaanottavan perinnön testamentinsaajana, vaan hänen katsottiin saavan sen suoraan lakimääräistä perimystä koskevien säännösten nojalla perintönä. Mikäli A pidatti hallintaoikeuden asunto-osakkeeseen ja kiinteistöön, hänen oli katsottava ryhtyneen perintöön ja omistusoikeudesta luopuminen asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden ja kiinteistön osalta kahden lapsen hyväksi oli katsottava A:lta tulleiksi lahjoiksi lapsille.

IV Perintö- vai testamenttisaanto

- KHO 2009:104. Ratkaisun kohteena olleessa testamentissa oli seuraavat määräykset:
  - Mikäli minä A kuolen ensiksi saavat kaiken varallisuuteni täydellä omistusoikeudella tasingon maksun jälkeen rintaperilliseni C, D ja E niin, että kunkin osuus on yhtä suuri.
  - ”Testamentinsaajilla on myös oikeus ottaa testamentti halutessaan vastaan joko osaksi tai kokonaan perintökaaren 12 luvun tarkoittamana käyttöoikeustestamenttina, jolloin omistusoikeus varallisuuteen tältä osin menee testamentinsaajan sijaan tuleville rintaperillisille.”
  - Lisäksi testamentissa määrättiin mm. omaisuuden laadullisesta jaosta ja testamentin toimeenpanijasta.
- Saannot katsottiin testamenttisaannoiksi ja jokaisella testamentinsaajalla oli oikeus ottaa omaisuus vastaan osittain haluamallaan tavalla.

Thank
you

Luentodiat:
perheasiat.fi/syksy

Jussi-Pekka Hanhela, juristi

Lakitoimisto JPH Oy

p. 041 3255 990

perheasiat.fi